

Popularno-naukowe streszczenie projektu

Wieloetniczne społeczeństwo Królestwa Polskiego na przełomie XIX i XX wieku przechodziło proces gwałtownych przemian związanych z industrializacją, urbanizacją, kształtowaniem się masowych ruchów politycznych, emancypacją niższych warstw społecznych, zaostrzaniem się sporów narodowościowych oraz walką o reformy polityczne w Rosji i o przywrócenia autonomii dla Polaków. Jak dotąd do analizy tych zjawisk niewielu historyków sięgnęło do obfitych raportów zagranicznych konsuli pracujących w Warszawie, w tym niemieckich i austro-węgierskich. Zwłaszcza ci ostatni z uwagą śledzili rozwój sytuacji za swoją odpowiednio wschodnią i północno-wschodnią granicą. Placówki dyplomatyczne w Warszawie, choć zredukowanej przez Rosjan do statusu miasta gubernialnego, stanowiły dla pozostałych zaborców ważny punkt obserwacji relacji polsko-rosyjskich, a także stosunku polskiej opinii publicznej do wydarzeń w zaborze pruskim i austriackim. Rozwój wydarzeń w zaborze rosyjskim nie pozostawał bowiem bez wpływu na sytuację wewnętrzną na terenach Niemiec i Austro-Węgier zamieszkałych przez zwarte grupy ludności polskiej. Mimo uznawania sprawy polskiej za oficjalnie zamkniętą i uznawanej za sprawę wewnętrzną każdego z tych państw, pomiędzy zaborcami także przed 1914 r. toczyła się zakulisowa gra wokół tej kwestii. Korespondencja dyplomatyczna zawiera szereg poufnych informacji i ocen, których trudno by szukać w źródłach innej proveniencji.